

ska pesem in roman, ki ga je napisala Lana Skubic, pisateljeva hčerka.

V mednarodnem prostoru prvič prikazana predstava je že doživela lep sprejem pri romunskem občinstvu. Po naključju v Budimpešti prisotni voditelji organov Mednarodne lige proti epilepsiji so menili, da je dogodek pomemben tudi za mednarodno občinstvo in so pripravljene podpreti gostovanje te slovenske predstave na še katerem evropskem odru v povezavi s strokovnimi dogodki in srečanji stro-

kovnjakov in uporabnikov. Dogovori v tej smeri že potekajo, upamo, da bodo delo spoznali tudi obiskovalci naslednjega evropskega kongresa epilepsije.

Škoda bi bilo, da si predstave ne bi ogledalo v Sloveniji več ljudi. V naravi gledališkega dogodka je njegova kratkotrajnost in bežnost. Igro si je mogoče ogledati in jo doživeti le takrat, ko delo še živi. Kmalu. Predstava kar kliče k ogledu v skupini, z ljudmi, ki vedo, kaj pomeni huda epilepsija, priporočljiva pa je tudi za

vse, ki o epilepsiji ne vedo ničesar ali premalo. Predstava je odličen uvod v pogovore med uporabniki in izvajalci celostne obravnave oseb z epilepsijo.

Igro bodo v Novi Gorici uprizorili še 27. in 28. januarja, 29. januarja 2016 pa v Mladinskem gledališču v Ljubljani. Za dodatne predstave se je mogoče dogovoriti z gledališčem v Novi Gorici, lahko tudi s sodelovanjem urada Lige proti epilepsiji Slovenije, če je zanimanje za voden pogovor z občinstvom po predstavi.

Vzpostavljena je prva multidisciplinarna izobraževalna platforma v podporo zdravstvenemu osebju pri prepoznavi in obravnavi nasilja v družini

Dr. Lilijana Šprah, univ. dipl. psih., ZRC SAZU, Družbenomedicinski inštitut

Zdravstveno osebje se pri svojem delu pogosto srečuje s pacienti, ki so žrtve nasilja v družini

Žrtve nasilja v družini pogosto vstopajo v zdravstveni sistem in pri nekaterih pacientih je to lahko pomembna okoliščina, ki je povezana z njihovim zdravstvenim stanjem. Stik z zdravstveno službo pa je po drugi strani lahko tudi edinstvena priložnost, da se prekine krog nasilja, v katerem se znajde žrtev, in s tem prepreči najhujše izide. Po podatkih raziskave POND (2015)¹ je 74 odstotkov slovenskega zdravstvenega osebja

poročalo, da se je pri svojem delu že srečalo s primerom nasilja v družini (77 odstotkov zdravnikov in 65 odstotkov osebja zdravstvene nege). Neredko se dogaja, da zdravstveno osebje tudi zaradi slabe seznanjenosti s problematiko nasilja, nepoznavanja postopkov ter razumevanja svoje vloge pri odkrivanju nasilja v družini ukrepa z zadržki in neustrezno. Zato je pomembno, da so zdravstveni delavci opremljeni z ustreznimi znanji, veščinami in orodji, kako se odzvati v primerih suma na nasilje v družini.

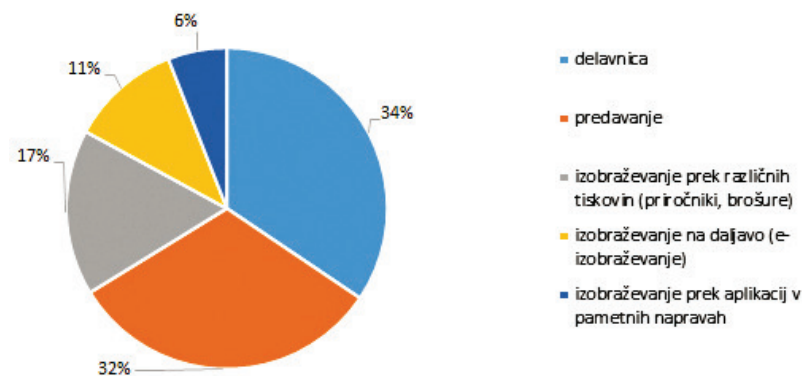
V Sloveniji zdravstveno osebje k aktivni vlogi pri prepoznavanju in obravnavanju žrtev nasilja v družini zavezuje več dokumentov: Deklaracija o nasilju v družini (SZO, 1996)²;

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND; Ur. list RS št. 16/2008)³; Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Ur. list RS št. 38/2011)⁴ in Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Ministrstvo za zdravje, 2015)⁵. V okviru projekta Norveškega mehanizma »Prepoznavna in obravnavna žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti: smernice in izobraževanja za zdravstvene delavce« (kratica projekta: POND_SiZdrav; projektna spletna stran: <http://www.prepoznaj-nasilje.si/sl>) se je v septembru 2015 vzpostavila multidisciplinarna izobraževalna platforma, ki ponuja zdravstvenemu osebju različne vsebine in orodja, namenjena prepoznavi in obravnavi nasilja v družini.

Projektna skupina Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akade-

mije znanosti in umetnosti, Zdravniške zbornice Slovenije, Centra za socialno delo Maribor, Zavoda Emma (Center za pomoč žrtvam nasilja) in St. Olavs University Hospital, Forensic department Brøset, Centre for research and education in forensic psychiatry je izobraževalno platformo zasnovala multidisciplinarno, saj se zdravstveni zapleti v kontekstu nasilja v družini umeščajo v t.i. bio-psiho-socialni model zdravja/bolezni, kjer je poznavanje kompleksne interakcije med biološkimi, psihološkimi, sociološkimi in kulturnimi dejavniki ključno pri prepoznavanju znakov nasilja v družini, njegovih zdravstvenih in širših posledic ter pri opolnomočenju žrtev nasilja. Zato so pri pripravi platforme sodelovali strokovnjaki in raziskovalci različnih usmeritev tako s področja medicine kakor tudi socialnega dela, varnosti, pravosodja, psihologije, sociologije, antropologije, komunikologije, pedagogike, informacijsko-komunikacijske tehnologije ter predstavniki nevladnega sektorja.

Da bi obliko in vsebine izobraževalne platforme čim bolj približali dejanskim potrebam zdravstvenih delavcev, smo v sklopu raziskave POND (2015)¹ pri 448 udeležencih (54 odstotkov zdravnikov; 35 odstotkov osebja zdravstvene nege; 11 odstotkov drugih) tudi preverili, kakšne oblike izobraževanj bi bile zanje najbolj ustrezne (grafikon 1) ter katere vsebine naj bodo vključene v izobraževalna gradiva na področju prepoznave in obravnave nasilja v družini (tabela 1).

Grafikon 1: Najbolj ustrezne oblike izobraževanj

	%
Primeri dobrih kliničnih praks na področju prepoznave in obravnave žrtev nasilja v družini	11
Načini komunikacije z žrtvijo ter zaupnost podatkov	11
Zdravstveni protokoli obravnave žrtev	9
Profesionalne dileme in ovire, s katerimi se lahko srečam pri obravnavi žrtev	9
Zakonodaja in pravno zavezujoče obveznosti v zdravstveni dejavnosti	9
Prepoznavanje in obravnava nasilja v družini pri ranljivih skupinah	9
Zdravstvena tveganja in posledice nasilja v družini	8
Vloga zdravstva v medsektorskem sodelovanju pri prepoznavi in obravnavi žrtev	8
Osnovni mehanizmi nasilja v družini	8
Izkušnje ter pričakovanja žrtev nasilja v družini pri obravnavi v zdravstvenem sistemu	7
Zdravstvene preventivne intervencije	7
Medicinski vidiki posledic nasilja v družini, ki se nanašajo le na moje delovno področje/specializacijo	5

Tabela 1. Teme, ki bi jih po mnenju zdravstvenega osebja moralo vključevati izobraževanje o nasilju v družini

Izobraževalna platforma ponuja različna orodja in izobraževalna gradiva s področja obravnave nasilja v družini

Izobraževalna platforma, ki se je vzpostavila v okviru projekta POND_SiZdrav, predstavlja praktično vodilo za spodbujanje ter izboljšanje prepo-

znavanja in obravnavanja žrtev nasilja v družini v sklopu zdravstvene dejavnosti. Namenjena je vsem zdravstvenim delavcem, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami in povzročitelji nasilja v družini, ter zapolnjuje pomembno vrzel na omenjenem področju – razvijanje veščin ter kompetenc na področju prepoznave in obravnave nasilja v družini. Sestavlja jo več medsebojno povezanih ter dopolnjujočih se orodij:

- 1. Spletna stran** (kjer se nahajajo različne aktualne in uporabne informacije s področja nasilja v družini, novice, članki idr.)
- 2. Priročnik za zdravstveno osebje »Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini«** (tiskana in prosto dostopna pdf različica na spletni strani in kot e-knjiga v spletni knjižnici Biblos)
- 3. Izobraževalne vsebine in priročna orodja s področja prepoznave in obravnave nasilja v družini**, ki dopolnjujejo priročnik in strokovno izobraževanje (e-vsebine, QR-kode,

obrazci in protokoli za dokumentiranje in obravnavo žrtve nasilja)

4. Predavanja in delavnice

(dvodnevno, 16-urno akreditirano strokovno izobraževanje, namenjeno zdravstvenemu osebju)

Strokovna izobraževanja zdravstvenih delavcev

V prostorih Zdravniške zbornice Slovenije potekajo v sklopu projekta POND_SiZdrav med septembrom 2015 in majem 2016 tudi brezplačna strokovna izobraževanja, ki so namenjena tako zdravstvenemu osebju (zdravniki, osebje zdravstvene nege)

kot ostalim zaposlenim v zdravstveni dejavnosti (psihologi, socialni delavci, terapevti idr.). Izvajajo jih izobraževalni timi, sestavljeni iz zdravnikov, psihologov, sociologov, socialnih delavcev in svetovalk iz nevladne organizacije. Izobraževanja potekajo v obliki predavanj (prvi dan) in delavnic (drugi dan). Udeleženci se na njih seznanijo z osnovnimi značilnostmi, oblikami in dinamiko nasilja v družini, z zdravstvenimi tveganji in posledicami nasilja, kliničnimi in drugimi znaki za boljše prepoznavanje žrtev nasilja v družini, praktičnimi prikazi ustrezne komunikacije z žrtvami nasilja v družini, primeri dobrih kliničnih in mednarodnih praks s področja prepoznave in obravnave žrtev nasilja v družini, izkušnjami ter

pričakovanji žrtev pri obravnavi v zdravstvenem sistemu, medinstitucionalnim sodelovanjem, protokoli obravnave otrok in odraslih žrtev nasilja v družini v sklopu zdravstvene dejavnosti, zakonodajo in drugimi pravno zavezujočimi dokumenti, vidiki obravnave žrtev nasilja v družini v sklopu družinske medicine, travmatologije, ginekologije, pediatrije, pedopsihiatrije, psihiatrije in patronažne službe ter z obstoječimi vladnimi in nevladnimi oblikami in mehanizmi pomoči žrtvam in povzročiteljem nasilja v družini. Vsak udeleženec izobraževanja prejme tudi tiskan izvod priročnika in protokola prepoznave in obravnave žrtev nasilja v družini v obliki plastificirane namizne predloge.

	N	%
Osrednjeslovenska	289	41,4
Jugovzhodna Slovenija	113	16,2
Goriška	89	12,8
Podravska	56	8,0
Gorenjska	40	5,7
Spodnjeposavska	37	5,3
Obalno-kraška	23	3,3
Savinjska	20	2,9
Pomurska	9	1,3
Zasavska	9	1,3
Koroška	8	1,1
Notranjsko-kraška	0	0,0

Tabela 2. Struktura udeležencev izobraževanj glede na statistične regije

Do sedaj je bilo izvedenih sedem dvodnevni izobraževanj, ki se jih je udeležilo skupno 698 udeležencev (13 odstotkov moških in 87 odstotkov žensk) iz vse Slovenije. Največ zdravstvenih delavcev se je vključilo v izobraževanja iz Osrednjeslovenske in

najmanj iz Pomurske, Zasavske ter Koroške regije (podrobneje v tabeli 2).

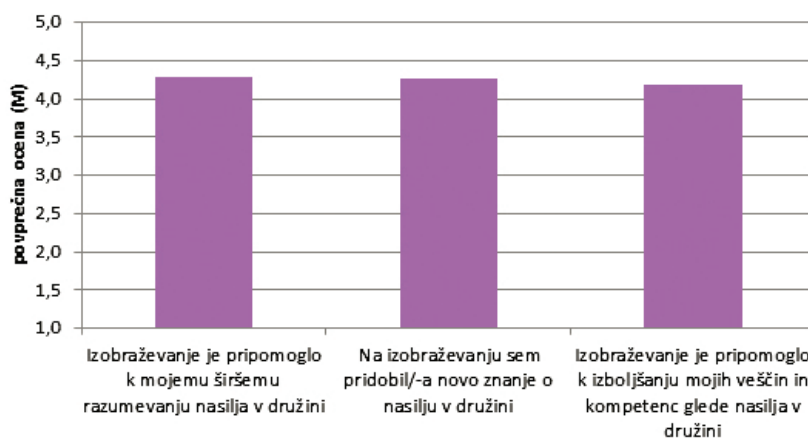
Glede na poklicno strukturo se je izobraževanj udeležilo 31 odstotkov zdravnikov in zobozdravnikov, 32 odstotkov osebja zdravstvene nege ter 37 odstotkov drugih poklicev v zdravstveni dejavnosti. Izobraževanj se je do sedaj udeležilo največ zdravnikov s področja dentalne in družinske medicine (grafikon 2).

Izsledki ocenjevanja izobraževanj (N = 698) in odzivi udeležencev so pokazali, da so strokovna izobraževanja zelo dobro sprejeta. Udeleženci

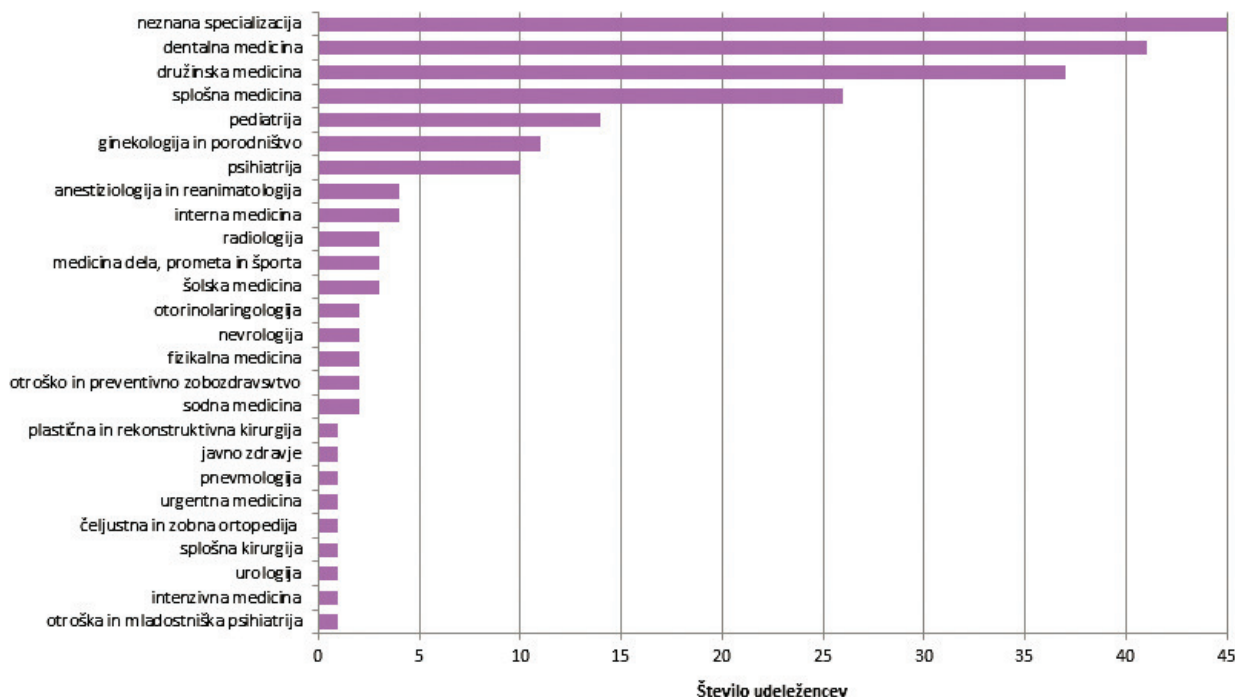
ocenjujejo, da je na predavanjih ter delavnicah seznanjanje s problematiko nasilja v družini in z ustreznim ukrepanjem v primerih, ko se pojavijo sumi na nasilje v družini, dobro predstavljeno in je pripomoglo k njihovem razumevanju problematike nasilja v družini in k dvigu njihovih kompetenc (grafikon 3).

Zaključek

Zdravstveno osebje predstavlja pomemben člen v verigi prepoznavanja in obravnavanja nasilja v družini,

Grafikon 3: Pridobljena znanja na izobraževanju

Grafikon 2: Udeleženci izobraževanj (zdravniki) glede na področje dela

saj pogosto prihaja v stik z žrtvami nasilja, ki zaradi težav z zdravjem prihajajo v ambulante in bolnišnice. Izpostavljenost pacienta nasilju v družini je lahko v nekaterih primerih pomemben kontekst, povezan z določeno zdravstveno težavo. Zato je pomembno, da so zdravstveni delavci seznanjeni z zakonodajnimi in strokovnimi smernicami ukrepanja v primerih suma na nasilje v družini ter ustreznega nudenja podpore žrtvam nasilja. Namreč, izpostavljenost pacienta nasilju v družini resno ogroža tako telesno kot duševno zdravje žrtve in predstavlja tudi nezanemarljivo ekonomsko breme. V letu 2012 je v Sloveniji znašala ocena zdravstvenih stroškov, povezanih z nasiljem v družini, skoraj pol milijarde evrov (Evropski inštitut za enakost spolov – EIGE, 2014)⁶. Vendar, če želimo zdravstveno osebje vključiti v učinkovito verigo akterjev na področju odkrivanja in preprečevanja nasilja v družini, ga je treba opremiti z več znanja in izboljšanimi komunikacijskimi veščinami, ki so predpogoj za ustrezno in pravočasno ukrepanje. Izobraževalni programi, namenjeni povečevanju kompetenc zdravstvenega osebja pri prepoznavanju in obravnavanju žrtev nasilja v družini, so se v praksi izkazali kot izredno učinkovita oblika povečevanja ozaveščenosti in odkrivanja nasilja v družinah. V Sloveniji je na voljo žal le omejen obseg tovrstnih izobraževanj, ki se ne izvajajo sistematično in tudi niso dostopna širšemu krogu zdrav-

stvenih delavcev. To vrzel je lani zapolnila multidisciplinarna izobraževalna platforma, ki je s svojimi vsebinami in orodji za prepoznavo in obravnavo nasilja v družini od septembra prosto dostopna zdravstvenemu osebju. Z njo želimo predvsem povečati razumevanje vloge zdravstvenih delavcev pri obravnavi nasilja v družini. Zdravstveni delavci namreč ne razrešujejo in presojujejo nasilja v družini (za to so pristojne druge institucije!), ampak predvsem sodelujejo pri njegovem aktivnem odkrivanju in so izjemno pomemben partner v multidisciplinarnih timih.

Viri:

1. Smrke U, Šprah, Lilijana. Vloga izobraževanja zdravstvenih delavcev pri prepoznavi in obravnavi nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti = The role of training courses in recognizing and treating domestic violence in health care settings. V: HORVAT, Tadeja (ur.), Celec R (ur.), Jakob S (ur.). III. mednarodna znanstvena konferenca Izzivi in težave sodobne družbe, Rakičan, 29. junij do 30. junij 2015. Rakičan: RIS Dvorec, 2015, str. 224–240.
2. WHA49.25. Prevention of violence: a public health priority. Forty-Ninth World Health Assembly Geneva, 20–25 May 1996. *Hbk Res.*, Vol. III (3rd ed.), 1.11. Pridobljeno s spletne strani 8. 12. 2015: http://www.who.int/violence_injury_prevention/resources/publications/en/WHA4925_eng.pdf
3. Uradni list RS, št. 16/08: Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). Pridobljeno s spletne strani 8. 12. 2015: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=84974>
4. Uradni list RS, št. 38/2011: Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene

dejavnosti. Pridobljeno s spletne strani 8. 12. 2015: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=103778>

5. Brecelj Anderluh M, Brecelj Kobe M, Cvetežar IŠ, Gregorič Kumperščak H, Kocmur M, Lokovšek N, Mihevc Ponikvar B in sod. Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, 2015. ISBN 978-961-6523-57-8. Pridobljeno s spletne strani 8. 12. 2015: <http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/zakonodaja/strokovne-smernice-za-obravnavo-nasilja-v-dru%C5%BEini-pri-izvajanju-zdravstvene-dejavnosti.pdf?sfvrsn=0>
6. European Institute for Gender Equality (EIGE). Estimating the costs of gender-based violence in 2014 the European Union. Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. Pridobljeno s spletne strani 8. 12. 2015: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745ENC.pdf>

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Štirinajsto izobraževanje Prepoznavna in obravnavna žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti bo
4.–5. marca 2016

Kotizacije ni.
Kreditne točke: 12

Več informacij in prijave na: www.prepoznajnasilje.si